

Norge styrker eierskapskontrollen av oppkjøp for å verne nasjonal sikkerhet fra 1. juli 2023

Line Voldstad
Partner, Avdelingsleder
regulatorisk og FPR

Katrine Lillerud
Senioradvokat

Regjeringen la 31. mars 2023 frem et lovforslag, Prop. 95 L (2022-2023), om å endre sikkerhetsloven kapittel 10, for å gi økt eierskapskontroll ved erverv av virksomheter av betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser. Deler av forslaget som er vedtatt nå i juni og trer i kraft 1. juli, innebærer blant annet at sikkerhetslovens virkeområde utvides slik at virksomheter som er av vesentlig betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner eller sikkerhetsinteresser skal kunne underlegges lovens bestemmelser om eierskapskontroll, samt at terskelen for meldeplikt om erverv senkes.

Sikkerhetsloven kan gis helt eller delvis anvendelse for virksomheter som (i) behandler sikkerhetsgradert informasjon, (ii) råder over informasjon, informasjonssystemer, objekter eller infrastruktur som har avgjørende betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner, eller (iii) driver aktivitet som har avgjørende betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner. Typisk vil dette kunne gjelde virksomheter som spiller en særlig viktig rolle for opprettholdelse av sentrale samfunnsfunksjoner og interesser, eksempelvis infrastruktur for sentrale forsyning som vann og kraft, elektronisk kommunikasjon, forsvar, helse, mv.

Lovens formål er blant annet å trygge Norges suverenitet, territoriale integritet og demokratiske styreform og andre nasjonale sikkerhetsinteresser, samt å forebygge, avdekke og motvirke sikkerhetstruende virksomhet. Et sentralt element for å sikre dette er eierskapskontroll nedfelt i sikkerhetsloven, hvor intensjonen er å hindre at uønskede aktører får innsikt, innflytelse og/eller kontroll over verdier og funksjoner som er av betydning for nasjonal sikkerhet. Eierskapskontroll etter sikkerhetsloven innebærer at det er meldeplikt ved erverv av kvalifisert eierandel i virksomheter som er underlagt loven. Kontrollmekanismen som ligger i eierskapskontrollen, blir ofte også omtalt som Foreign Direct Investment (FDI) screening.

Samtidig er det viktig at det ikke legges uforholdsmessige byrder på næringslivet eller begrensinger på handelen med andre land, noe som medfører et behov for å avgrense virkeområdet til virksomheter som allerede er identifisert med en verdi av betydning for nasjonal sikkerhet. Hvilke virksomheter som omfattes av loven fastsettes gjennom vedtak fra de respektive departementene, og medfører at disse er forpliktet til å etablere et forsvarlig sikkerhetsnivå.

Dersom et erverv av eller i en virksomhet som omfattes av loven innebærer en ikke ubetydelig risiko for at nasjonale sikkerhetsinteresser blir truet, kan norske myndigheter stanse oppkjøpet. Formålet med adgangen til å stanse oppkjøp er å gi myndighetene en mulighet til å kontrollere eierskapet i strategisk viktige virksomheter.

De viktigste endringene fra dagens ordning i det nye lovvedtaket er:

1. at departementene gis økt mulighet til å gjøre bestemmelsene i sikkerhetsloven, inkludert bestemmelsene om eierskapskontroll i sikkerhetsloven kapittel 10, gjeldende for flere virksomheter enn i dag
2. at terskelen for når erverv i virksomheter må meldes inn til myndighetene senkes til de tilfeller hvor erververen indirekte eller direkte samlet oppnår 10 % av aksjekapitalen, andelen eller stemmene i virksomheten (tidligere en tredjedel), samt meldeplikt også der erververens kvalifiserte eierandel økes til minst 20 %, 1/3 , 50 %, 2/3 eller 90 % av aksjekapitalen, andelene eller stemmene i virksomheten
3. at både avhender og virksomheten, i tillegg til erverver, er forpliktet til å sende melding om erverv
4. forbud mot å dele informasjon som kan brukes til sikkerhetstruende virksomhet
5. forbud mot å gjennomføre erverv før myndighetene har behandlet meldingen
6. hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på meldeplikten, og straff ved overtredelse av forbud eller påbud i vedtak

Det er fortsatt ikke spesifisert når kapittel 10-forpliktelsene trer i kraft, men det forventes å skje i Q4 2023 eller Q1 2024. Regjeringen mener endringen i loven vil bidra til å øke den nasjonale motstandskraften mot dagens sammensatte trussel- og utfordringsbilde. Det pekes særlig på at den såkalte Bergen Engines-saken viste et behov for å ha gode mekanismer og virkemidler for å sikre nasjonal kontroll og nasjonal sikkerhet.

Bergen Engines-saken knyttet seg til at Rolls Royce i februar 2021 besluttet å selge motorfabrikken Bergen Engines AS til det russiske selskapet Transmashholding Group (TMH). Bergen Engines produserer blant annet motorer til norske og amerikanske militærfartøy, som medførte diskusjoner knyttet til potensielle konsekvenser et slikt salg kan ha for nasjonale sikkerhetsinteresser. Regjeringen besluttet å stanse salget med hjemmel i sikkerhetsloven, blant annet som følge av at informasjon og teknologi kunne bidra til å styrke russiske militære kapabiliteter og utførsel uten at norske eksportkontrollmyndigheter kunne avdekke det. I tillegg ville et slikt salg inkludere en stor eiendom med betydelig bygningsmasse som var strategisk plassert i Bergen og

forsvarsinstallasjoner av sikkerhetsmessig betydning. I lovforslaget som er vedtatt, påpekes det at Bergen Engines-saken viste hvor krevende det er å få oversikt over risiko i en kompleks verdikjede med virksomheter, leverandører og underleverandører på tvers av sektorer og landegrensler.

EU har vedtatt en forordning (EU) 2019/452 om utenlandske direkteinvesteringer som trådte i kraft i 2020. Forordningen tilrettelegger for informasjonsutveksling og koordinering mellom medlemsstatene i EU, og mellom medlemsstatene og Kommisjonen, om screening av og eventuelle forbud mot oppkjøp fra tredjeland. Forordningen er ikke påført «EØS relevant tekst» og er hjemlet i EUs felles handelspolitikk som ikke er en del av EØS-samarbeidet. Siden det indre marked binder EØS-statene sammen gjennom blant annet grensekryssende infrastruktur som transport-, energi- og ekomnett, har regjeringen likevel vurdert som relevant for Norge å søke samarbeid med EU på dette området. Det antas derfor at Norges samarbeid med EUs medlemsland vil føre til økt kontroll av forbud mot oppkjøp av tredjeland, også løstrevet fra de nye endringene i sikkerhetsloven.

Om du har noen spørsmål knyttet til eierskapskontroll/FDI eller de nye endringene i sikkerhetsloven, ta gjerne kontakt med [vårt EU/EØS-team](#).

Artikkelen er oppdatert 8. november 2023.

Fagområder EU/EØS- og Konkurranserett
